

معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران
مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی

معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران
مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی

No. 43

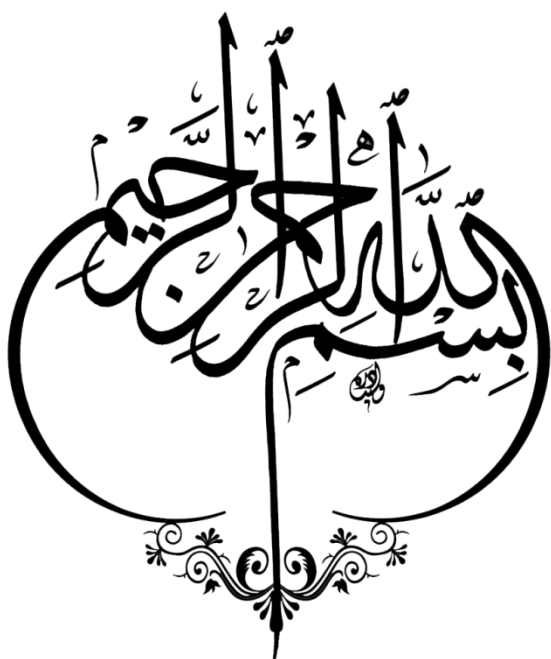
گازنامه آینده‌بان

سال دوم، شماره مسلسل ۴۳، تابستان ۱۴۰۱

انتخابات پیش‌روی ریاست جمهوری ترکیه

Upcoming Turkey's Presidential Election

گاهنامه آینده‌بان

سال دوم، شماره مسلسل ۴۳، تابستان ۱۴۰۱

معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران
مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی

معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران
مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی

عنوان: انتخابات پیش‌روی ریاست‌جمهوری ترکیه

گاهنامه آینده‌بان

ISSN 2022 – 1286

سال دوم / شماره چهل‌وسوم / شماره مسلسل ۴۳ / تابستان ۱۴۰۱

صاحب امتیاز: مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات آجا

تهیه و تدوین: میز تخصصی اوراسیا

سردبیر: دکتر عباس جعفری‌نیا

مدیر مسئول: دکتر جهانگیر شریعت

مدیر اجرایی: دکتر ذکریا کاظم‌پور

ناظر فنی: مجتبی حسین‌زاده

شماره نشریه: ۴۳

شمارگان: محدود

* محتوای مطرح‌شده در این گزارش، صرفاً نظرات اعضای میز تخصصی اوراسیا

بوده و لزوماً مورد تأیید گاهنامه آینده‌بان نمی‌باشد.

* کلیه حقوق این اثر متعلق به معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

* هرگونه تکثیر و کپی منوط به کسب اجازه رسمی است.

تلفن و نمابر: ۰۲۱-۲۲۴۵۵۹۰۱ Email: motaaleat@chmail. ir

خلاصه مدیریتی

دولت ترکیه در نظر دارد انتخابات ریاست جمهوری این کشور را در خرداد ۱۴۰۲ (ژوئن ۲۰۲۳) برگزار نماید این انتخابات برای همسایگان این کشور به‌ویژه ج.ا.ایران از اهمیت قابل‌توجهی برخوردار است از طرفی با نگرش به جایگاه منطقه‌ای و بین‌المللی ترکیه، نتیجه این انتخابات موردتوجه کشورهای اروپایی، اعضای ناتو، روسیه، چین، رژیم صهیونیستی و بسیاری از کشورهای دیگر می‌باشد.

رجب طیب اردوغان طی ۲۰ سال اخیر بر کرسی ریاست جمهوری ترکیه نشسته و برای شرکت در انتخابات با چالش‌های داخلی و خارجی مواجه می‌باشد. نظرسنجی‌هایی که صورت گرفته حاکی از کاهش چشمگیر محبوبیت وی در داخل ترکیه است. از جمله این چالش‌ها، وضعیت نه‌چندان مطلوب اقتصادی، کاهش شدید ارزش لیر، لاینحل ماندن وضعیت کردها، تهدیدات جدید ایجادشده از سوی یونان در دریای اژه، نارضایتی آمریکا از توسعه روابط این کشور با روسیه در سال‌های اخیر، نارضایتی روسیه از حمایت تسلیحاتی ترکیه از اوکراین، ادامه چالش‌های نظامی امنیتی ترکیه در شمال سوریه و شمال عراق، مسائل دیگر از این دست می‌باشد. هرچند اردوغان و حزب حاکم عدالت و توسعه^۱ (AKP) با کاهش محبوبیت داخلی و مشکلاتی در حوزه سیاست خارجی مواجه‌اند و برخی از نامزدهای رقیب نیز از پایگاه مردمی خوبی برخوردار هستند لیکن به نظر می‌رسد اردوغان هنوز هم از بیشترین شانس برای پیروزی در انتخابات پیش‌رو برخوردار است، البته این پیروزی کاملاً شکننده بوده و ممکن است حزب عدالت و توسعه، اکثریت مطلق خود در مجلس ترکیه را از دست بدهد.

1 Adalet ve Kalkınma Partisi: AKP

مهم‌ترین مسئله مربوط به انتخابات آتی ریاست جمهوری ترکیه برای ج.ا.ایران، رویکرد دولت بعدی این کشور نسبت به ج.ا.ایران می‌باشد. در صورت پیروزی مجدد آقای اردوغان یا احزاب و افراد غرب‌گرا در این انتخابات، احتمالاً سناریوها و رویکردهای متفاوتی را در روابط ترکیه با ج.ا.ایران شاهد خواهیم بود.

در این نوشتار، پس از ذکر مقدمه، اقدام به تبیین موضوع شده و مسائل مهمی مانند مسائل اساسی تأثیرگذار در سیاست معاصر ترکیه از جمله بحران اقتصادی، موضوع یونان، موضوع پناهجویان و سوریه مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه بخش تبیین موضوع، مسائلی مانند آرایش احزاب در انتخابات ۲۰۲۳ ریاست جمهوری ترکیه، انتخابات ۲۰۲۳ و بازنگری در اولویتهای سیاست خارجی ترکیه، موضع احتمالی ترکیه نسبت به ج.ا.ایران پس از انتخابات ریاست جمهوری این کشور تشریح و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در پایان نوشتار نیز پس از جمع‌بندی مطالب، توصیه‌هایی ارائه شده است.

مقدمه

ترکیه به‌عنوان یکی از اعضای ناتو و همچنین یکی از کشورهای بزرگ جهان اسلام، با برخورداری از موقعیت جغرافیایی کم‌نظیر و ارتشی قدرتمند، از مهم‌ترین کشورهای غرب آسیا، حوزه مدیترانه و حوزه دریای سیاه محسوب و نوع نگاه و با موضع‌گیری آشکار در قبال تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی اثرگذار می‌باشد لذا با توجه به ریاستی بودن نظام سیاسی ترکیه این انتخابات ریاست جمهوری ترکیه از اهمیت بسیار زیادی، هم برای مردم ترکیه و هم برای سایر کشورهای منطقه برخوردار است.

با نگرش به زمان و برگزاری انتخابات ریاست جمهوری ترکیه در خرداد ۱۴۰۲ (ژوئن ۲۰۲۳) لیکن از هم‌اکنون تحركات احزاب رقیب و نامزدهای احتمالی ریاست جمهوری این کشور در حال شکل‌گیری است. شرایط داخلی ترکیه، وضعیت اقتصادی، وضعیت کردها، سیاست خارجی این کشور در قبال سایر کشورها نظیر سوریه، عراق، یونان، جنگ اوکراین، روابط با آمریکا، روسیه، رژیم صهیونیستی و اروپا، روابط با کشورهای مسلمان و موضع‌گیری احزاب رقیب و نامزدهای انتخاباتی پیرامون این نوع مسائل، علاوه بر اثرگذاری بر نتیجه نهایی انتخابات، دورنمایی از نوع موضع‌گیری و عملکرد سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی دولت بعدی ترکیه را مشخص می‌نماید. لذا با توجه به اهمیت موضوع در این نوشتار سعی شده با بررسی مسائل مرتبط با این انتخابات و آرایش احزاب رقیب، دورنمایی اولیه از وقایع احتمالی آینده و مرتبط با این انتخابات ارائه گردد.

تبیین موضوع

از هم‌اکنون تا انتخابات ریاست جمهوری ترکیه یک سال زمان باقی است. این انتخابات که می‌تواند سرفصل مهمی در تاریخ سیاسی ترکیه باشد. حزب حاکم عدالت و توسعه به رهبری رجب طیب اردوغان در دو دهه اخیر تا این حد با چالش افول حزبی و بی‌اعتمادی سیاسی مواجه نبوده است. آخرین آمارهای مرکز نظرسنجی متروپل نشان می‌دهد که آرای حزب عدالت و توسعه به کمتر از ۳۷ درصد، به حزب اپوزیسیون جمهوری خلق (CHP) با ۳۴ درصد نزدیک شده است. در رابطه با نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری نیز داستان مشابهی وجود دارد. به نظر می‌رسد که آرای اردوغان تا ۴۰ درصد ریزش داشته است این در حالی است که وی

در انتخابات ۲۰۱۹ حدود ۵۳ درصد رأی را کسب کرده بود. لذا فرض نمودن ریزش آراء اردوغان به معنای قدرت گرفتن نامزدهای رقیب وی در انتخابات پیش رو موضوعی است که نیاز به زمان و تأمل بیشتری دارد.

رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه

افکار عمومی ترکیه و نیز کارشناسان این حوزه، بحران اقتصادی را تنها رقیب جدی اردوغان در انتخابات آتی ارزیابی می‌کنند، نه نامزدهای رقیب وی، لذا چنانچه دو متغیر کلیدی را در انتخابات ۲۰۲۳ ترکیه تعیین‌کننده فرض نماییم، یکی وضعیت اقتصادی و دیگری مسئله سوریه و پناهجویان خواهد بود. نظرسنجی ۱۵ ژوئن ۲۰۲۲ (۲۵ خرداد ۱۴۰۱) افکار عمومی ترکیه نشان می‌دهد، سه مسئله اساسی در سیاست معاصر ترکیه وجود دارد: ۱ - بحران اقتصادی ترکیه ۲ - موضوع یونان ۳ - موضوع پناهجویان و سوریه

۱ - بحران اقتصادی ترکیه

در تاریخ انتخابات ترکیه و از سال ۱۹۵۱ که نظام چن‌د‌حزبی در این کشور حاکم شد، ژنوم (رنگ یا شکل) انتخاباتی شهروندان ترکیه متأثر از دو متغیر اقتصاد و امنیت بوده و در حال حاضر، هر دو متغیر مورد اشاره وضعیت بی‌ثباتی را تجربه می‌نمایند. نگاهی به شاخص‌های اقتصادی ترکیه نشان می‌دهد، آقای اردوغان با چالش‌های اساسی مواجه است که حداقل در کوتاه‌مدت قابل حل و فصل نیستند. ترکیه اکنون با ۴۸۴ میلیارد دلار بدهی خارجی و ۳۷ درصد کسری از بودجه عمومی دولت مواجه است. لیر ترکیه تنها در سال جاری میلادی حدود ۴۴ درصد از ارزش خود را از دست داده و نرخ بیکاری در این کشور دورقمی شده است و موضوع مهم‌تر اینکه، شهروندان ترکیه امیدی به بهبود شاخص‌های اقتصادی از طرف دولت ندارند. درعین حال در انتخابات ۲۰۲۳ حدود ۳/۷ میلیون نفر رأی اولی وجود دارند که گفته می‌شود حدود ۶۰ درصد از آن‌ها یا رأی نمی‌دهند یا گرایش به اپوزیسیون دارند. از سوی دیگر، نخبگان دانشگاهی، تجار و سرمایه‌داران ترکیه در حال مهاجرت به سمت اروپا و آمریکا می‌باشند. لیکن دولت ترکیه بر این باور است که وضعیت اقتصادی این کشور هنوز به مرحله بحرانی نرسیده و دولت می‌تواند در آینده نزدیک، اقتصاد ترکیه را ترمیم نماید. از نظر اردوغان، سیاست‌های اقتصادی ترکیه در حال چرخش به سمت خود به یک اقتصاد صادرات محور می‌باشد که به شدت از مدل اقتصاد دولتی چین متأثر می‌باشد. ترکیه در سال ۲۰۲۱ رکورد بی‌سابقه‌ای از صادرات بالغ بر ۲۳۲ میلیارد دلار را تجربه نمود و پیش‌بینی می‌شود این رقم در سال ۲۰۲۲ به حدود ۲۵۶ میلیارد دلار افزایش یابد. تنها طی پنج ماه نخست

۲۰۲۲، صنعت توریسم ترکیه علیرغم محدودیت‌های کرونایی ۱۷/۸ میلیارد دلار درآمدزایی داشته است. در شهر وان، ایرانی‌ها حدود ۷۵۰ میلیون دلار برای گردشگری هزینه کرده‌اند. با این وجود، به نظر می‌رسد که ترکیه تا یک سال آینده دو چالش مهم خواهد داشت:

– پرداخت بدهی‌های سررسید شده که حدود ۱۱۷ میلیارد دلار برای سال ۲۰۲۲ می‌باشد.

– حفظ و تقویت ارزش لیر با فراهم نمودن سرمایه‌گذاری خارجی در داخل ترکیه

به نظر می‌رسد در صورت استمرار مشکلات اقتصادی در ترکیه حزب عدالت و توسعه به رهبری اردوغان نتواند در انتخابات ۲۰۲۳ نظر اکثریت را به خود جلب نماید و احتمالاً و به تبع آن در انتخابات پارلمانی اکثریت خود را از دست خواهد داد. همچنین محتمل است که بحران اقتصادی پیش رو امید به پیروزی مجدد اردوغان را کمرنگ و یا انتخابات به دور دوم کشیده شود. لذا در صورت پیروزی حزب حاکم، این پیروزی احتمالاً قاطعانه نخواهد بود.

۲ – موضوع یونان

ترکیه یک چالش اساسی در شرق مدیترانه و به‌ویژه در دریای اژه دارد. یونان به‌صورت غیرمنتظره‌ای در حال تبدیل شدن به یک چالش کلیدی در حوزه امنیت ملی ترکیه است و برخلاف توافقات گذشته به دنبال تسلیح‌سازی جزایر تحت سلطه خود در فاصله ۲۰ کیلومتری مرزهای غربی ترکیه می‌باشد و به نظر می‌رسد دولت یونان نقشی را از آمریکا و ناتو برای محاصره ژئوپلیتیکی ترکیه دریافت نموده است. دولت فعلی یونان با توجه به بحران‌های داخلی خود و نقش سنتی ترکیه به‌عنوان دشمن بزرگ این کشور تا آینده

قابل پیش‌بینی اقدامات بی‌ثبات‌سازی در مرزهای ترکیه انجام خواهد داد. از نظر اردوغان، این یک فتنه اروپایی - آمریکایی علیه ترکیه به دلیل مواضع ترکیه در مورد جنگ اوکراین و مخالفت با عضویت سوئد و فنلاند در ناتو می‌باشد. این در حالی است که آمریکا ارسال سلاح‌های راهبردی به داخل خاک یونان را شروع کرده است و ترکیه نیز به‌خوبی می‌داند در صورت درگیری نظامی با یونان، قطعاً ناتو و آمریکا از یونان حمایت خواهند کرد.

جزایر شرقی یونان در مجاورت مرزهای ترکیه در دریای اژه

وضعیت کنونی در دریای اژه اصلاً طبیعی نیست و روشن است که اقدامات تحریک‌کننده خارجی در تلاش است تا ترکیه را درگیر یک معمای امنیتی غیرقابل‌سازش نماید. اردوغان در یک تنگنای «واکنش به تنش در حال تشدید با یونان» گرفتار شده است. از یک‌طرف به خاطر محدودیت منابع مادی و اختلافاتی که با ناتو و متحدین غربی دارد نمی‌خواهد به سمت تنش با یونان حرکت نماید و از طرف دیگر، مسئله یونان به‌صورت سنتی بخشی از سیاست داخلی ترکیه محسوب می‌شود به این معنا که اردوغان

مجبور است پاسخی متناسب با خواست افکار عمومی به تحولات دریای اژه بدهد. به‌طور خاص، دولت اردوغان یک ائتلاف قدرتمند با حزب ملی‌گرای حرکت ملی دارد و آن‌ها نیز روی سه پرونده سیاست خارجی ترکیه همیشه تأثیرگذار بوده‌اند: یونان، کردها و جهان ترک. به عبارتی برای اخذ آرای ملی‌گراها نیازمند تداوم رفتارهای قاطعانه در مقابل یونان می‌باشد.

۳- موضوع پناهجویان و سوریه

در جبهه‌ای دیگر، سوریه نیز متأثر از پویایی سیاست داخلی ترکیه و انتخابات ۲۰۲۳ ریاست جمهوری این کشور می‌باشد. اردوغان برای پیروزی در انتخابات ۲۰۲۳ نیاز به یک فتح‌الفتوح خارجی دارد؛ یعنی همان اتفاقی که در انتخابات گذشته هم رخ داده است. سه عملیاتی که ترکیه تاکنون در شمال سوریه انجام داده، همبستگی معناداری با اوضاع داخلی ترکیه و انتخابات ۲۰۲۳ داشته است. در آستانه این انتخابات، ترکیه درصدد انجام عملیات چهارم در محور غرب فرات در ۴۰ کیلومتری شمال حلب، در مناطق تل رفعت و منبج است که ظاهراً ترکیه دو هدف را در موضوع سوریه دنبال می‌کند:

- خنثی نمودن تحرکات استقلال‌طلبانه کردهای سوریه (PYD^۱ / YPG^۲) در مرزهای جنوبی ترکیه

- ایجاد منطقه امن به عمق ۴۰ کیلومتر، شهرک‌سازی در این مناطق و انتقال پناهجویان سوری از داخل ترکیه به این مناطق (ترکیه میزبان حدود ۳/۸ میلیون نفر پناهجوی سوری می‌باشد)

۱ PYD: حزب دموکرات کردستان سوریه

۲ YPG: یگان‌های مدافع خلق کردستان سوریه

فراتر از این اظهارات اعلانی، سوریه در دهه گذشته بخشی از سیاست پویای داخلی ترکیه بوده است. از پناهجویان و کردها گرفته تا چگونگی تنظیم روابط خارجی ترکیه با روسیه، آمریکا و ایران.

مناطق تحت اشغال ترکیه در شمال سوریه

پرونده سوریه و تحرکات اخیر ارتش و گروه‌های نیابتی ترکیه در شمال سوریه می‌تواند به‌منزله یک تیغ دو لبه برای حزب حاکم قلمداد شود. با توجه به در هم تنیدگی پرونده سوریه با مسائل و مشکلات داخلی مردم ترکیه به واسطه حضور نزدیک به ۴ میلیون پناهجوی سوری در این کشور، در فرصت باقی‌مانده، پرونده سوریه می‌تواند متغیری مهم در این انتخابات باشد. در صورت موفقیت اردوغان در این پرونده او می‌تواند از آن به‌عنوان یک برگ برنده رونمایی کند؛ اما در صورت شکست در سوریه و حاد شدن مشکل کردها و پناهجویان در داخل، این مسائل می‌تواند از قدرت مانور اردوغان در مبارزات انتخاباتی بکاهد. عدم حمایت کردهای ترکیه از اردوغان یا حزب وی می‌تواند عامل تأثیرگذار دیگری در نتایج انتخابات آینده باشد.

با توجه به شرایط پیش‌آمده در دریای اژه و عدم چراغ سبز قطعی روسیه و آمریکا و همچنین هشدارهایی که ایران با سفر نیروهای امنیتی ذی‌ربط به آنکارا داشته، ترکیه قدری در آغاز عملیات چهارم در شمال سوریه محتاط خواهد بود؛ اما این تمام ماجرا نیست چون برای آنکارا حداقل در دهه گذشته یک ارتباط استراتژیک بین تحولات شمال عراق و شمال سوریه وجود داشته است. اگر ترکیه در شمال سوریه با ایران و نیروهای نیابتی ایران درگیر شود، این درگیری‌ها به شمال عراق سرریز می‌شود یعنی جاییکه ترکیه، سلطه میدانی بلامنازع دارد و نمی‌خواهد به واسطه درگیری با ایران و نیروهای هم‌پیمان ایران مانند حشدالشعبی، این برتری در شمال عراق را از دست بدهد. نکته قابل‌توجه اینکه بر اساس قانون اساسی جدید ترکیه، چنانچه ترکیه وارد جنگ فراگیری شود، رئیس‌جمهور بدون اجازه از مجلس و هر نهاد دیگری، می‌تواند انتخابات ریاست جمهوری ترکیه را از یک تا چند سال به تعویق بیندازد (ماده ۱۷ اصلاحی ۲۰۱۷ قانون اساسی جدید ترکیه). آنچه قطعیت دارد این است که تا انتخابات ۲۰۲۳ ترکیه، معادلات شمال عراق و شمال سوریه همچنان در کانون سیاست‌ورزی آقای اردوغان باقی خواهد ماند، چه باانگیزه‌های انتخاباتی در سیاست داخلی به‌منظور حل‌وفصل بحران پناه‌جویان و مقابله با تهدید کردی و چه به‌منظور چانه‌زنی با قدرتهای منطقه-ای و فرامنطقه‌ای. این مناطق همچنان در کانون کنشگری فعال منطقه‌ای ترکیه باقی خواهند ماند. انتظار می‌رود منطقه شاهد اقدامات تحریک‌آمیز، توسعه‌طلبانه و بلندپروازانه ترکیه باشد. بر اساس اطلاعات غیررسمی، در سفر لاوروف وزیر خارجه روسیه به آنکارا در اوایل ژوئن ۲۰۲۲، ترکیه در قبال به رسمیت شناختن

کریمه به‌عنوان بخشی از خاک روسیه، خواستار الحاق ادلب به خاک قیمومیتی این کشور با توجیه انتقال پناهجویان بوده است. البته بر اساس همین اطلاعات غیررسمی، لاوروف به ترکیه پاسخ منفی داده است.

آرایش احزاب در انتخابات ۲۰۲۳ ریاست جمهوری ترکیه

آنکارا در حالی خود را مهیای انتخابات ریاست جمهوری می‌کند که در حوزه داخلی طی سال‌های گذشته، شاهد بروز یک پوست-اندازی در ساختار سیاسی و احزاب بوده که تا قبل از این مسبوق به سابقه نبوده است؛ به‌گونه‌ای که می‌توان از آن به‌عنوان یک نوع بلوغ سیاسی، رشد تحزب و رقابت حزبی در ساختار این کشور یادکرد. روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه گفتمان سیاسی در این کشور را نسبت به دهه ۹۰ میلادی با تغییرات مهمی روبه‌رو کرده است که می‌توان از آن به‌عنوان پوست‌اندازی در ساختار تحزب در ترکیه یاد کرد. به لحاظ گفتمانی، در دهه ۹۰ میلادی گفتمان غالب سیاسی در ترکیه حول محور کمالیسم و ناسیونالیسم ترکی و تعریف ترکیه در نهادهای غربی مانند ناتو و اتحادیه اروپا خلاصه می‌شد؛ اما حزب عدالت و توسعه، علاوه بر تأکید بر گفتمان‌های موجود، گفتمان‌های نوینی مانند اخوانی، اسلام سیاسی، چندجانبه گرایی در سیاست خارجی، سیاست خارجی مبتنی بر اقتصاد و تجارت خارجی (صادرات محور) با مناطق مختلف، نئوعثمانیسم و رهبری جهان ترک‌زبان را نیز ارائه کرده است. انتخابات پیش‌رو می‌تواند به‌نوعی عرصه‌ای برای تقابل دو گفتمان طرفداران جمهوریت و طرفداران ملت باشد.

تأثیر مهم دیگر حزب غالب در روند یکپارچه‌سازی و دموکراسی در دو دهه گذشته، کاهش قدرت سیاسی نظامیان و ژنرال‌های ارتش

ترکیه در سپهر سیاسی آنکارا می‌باشد. آخرین تلاش نظامیان به‌منظور حضور در ساختار سیاسی به کودتای نافرجام ۲۰۱۶ برمی‌گردد پس‌از آن با تلاش اردوغان از قدرت ارتش در ساختار سیاسی و وابستگی احزاب به این نهاد به‌شدت کاسته شد. همه این عوامل باعث به وجود آمدن یک نوع رقابت حزبی جدید و ماندگارتر نسبت به دهه ۹۰ میلادی در ترکیه شده است.

تحت تأثیر شرایط اقتصادی و اعتراضات عمومی نسبت به عملکرد ضعیف و ناکارآمدی دولت حاکم، احزاب اپوزیسیون مجالی برای عرض‌اندام در صحنه سیاسی ترکیه پیدا کرده‌اند که شاهد تأسیس احزاب جدید و حتی نزدیکی احزاب اپوزیسیون به یکدیگر هستیم. پدیده جدیدی در عرصه سیاسی کنونی ترکیه با عنوان «میز شش- گانه»^۱ شکل گرفته که شامل گردهمایی شش حزب اپوزیسیون زیر می‌باشد:

CHP^۲, İYİ Parti^۳, Gelecek Partisi^۴, Demokrasi ve
Atılım (DEVA) Partisi^۵, Demokrat Parti^۶
Saadet Partisi^۷

این گردهمایی بی‌سابقه احزاب اپوزیسیون ترکیه دو هدف عمده را دنبال می‌کند که به‌نوعی عامل اصلی برای متحد شدن این احزاب هم محسوب می‌گردد:

1 ALTILI MASA

2 Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) حزب جمهوری خلق

^۳ حزب خوب

^۴ حزب آینده

^۵ حزب دموکراسی و پیشرفت

^۶ حزب دموکرات

^۷ حزب سعادت

۱ - شکست اردوغان در انتخابات ۲۰۲۳ و پایان دادن به سلطه ۲۰ ساله او

۲ - تغییر قانون اساسی ترکیه و تبدیل سیستم ریاستی به پارلمانی

هرچند رهبران این احزاب، کمپین‌های انتخاباتی گسترده‌ای در سراسر کشور پیاده کرده‌اند لیکن برای افکار عمومی ترکیه هنوز مبهم است که احزاب مزبور چه راهکارهایی برای برون‌رفت کشور از شرایط کنونی دارند. به نظر می‌رسد حزب حاکم عدالت و توسعه، اکثریت پارلمانی خود را از دست خواهد داد. ولی در انتخابات ریاست جمهوری، علیرغم تلاش‌های انتخاباتی اپوزیسیون، نامزدی که به‌عنوان رقیب جدی اردوغان تلقی شود، وجود ندارد از طرفی چنانچه حزب عدالت و توسعه اکثریت پارلمانی خود را از دست بدهد، خللی در اقتدار آقای اردوغان ایجاد نخواهد کرد زیرا بر اساس اصلاحیه ۱۸ گانه قانون اساسی ترکیه مصوب آوریل ۲۰۱۷ در مورد تغییر از سیستم پارلمانی به ریاستی، رئیس‌جمهور عملاً با هیچ مکانیزم نظارتی کارآمد و تعیین‌کننده‌ای مواجه نیست.

چیزی که می‌تواند تعیین‌کننده و برهم زننده بازی در ترکیه باشد، تداوم بحران اقتصادی و اجماع اپوزیسیون روی یک نامزد واحد برای ریاست جمهوری است و به نظر می‌رسد در شرایط کنونی این نامزد از حزب CHP خواهد بود. به عبارتی، احمد داود اوغلو، علی باباجان، مرال آک شنر و تمر کارا ملا اوغلو، علیرغم محبوبیت‌های نسبی که در سیاست معاصر ترکیه دارند، نامزد نهایی اجماعی اپوزیسیون نخواهند بود. در این میان، حزب CHP به‌عنوان حزب اپوزیسیون اصلی، سه نامزد بالقوه دارد که شامل کمال کلیچ‌دار اوغلو رئیس حزب، اکرم امام اوغلو شهردار استانبول و منصور یاواش شهردار آنکارا می‌باشند.

کمال کلیچ‌دار اوغلو رییس حزب جمهوری خلق

اکنون CHP در رابطه با معرفی نامزد نهایی خود برای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ دوقطبی شده است: سنت‌گراها و تجددگراها.

منصور یاواش شهردار آنکارا

سنت‌گراها بر حمایت از کلیچ‌دار اوغلو اجماع دارند ولی تجددگراها که طرفداران زیادی هم دارند از جوان‌ترها یعنی اکرم امام اوغلو و منصور یاواش حمایت می‌کنند. گفته می‌شود، اکرم امام اوغلو می‌تواند به پدیده انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ ترکیه تبدیل گردد. وی بیشترین ظرفیت جذب آرای پایگاه اجتماعی اردوغان را دارد. امام اوغلو از یک خانواده مذهبی محافظه‌کار در حوالی دریای

سیاه‌وارد کارزار سیاسی شد و هم‌اکنون شهردار استانبول می‌باشد و به تعبیر عامیانه ترک‌ها، شهردار استانبول شانس زیادی برای رئیس‌جمهور شدن دارد. از طرفی امام اوغلو از سوی کردهای استانبول نامزد شهرداری نیز بود و لذا چنانچه نامزد ریاست جمهوری ترکیه شود از ظرفیت جذب آراء کردهای ترکیه نیز برخوردار خواهد بود.

اکرم امام اوغلو شهردار استانبول

در کل می‌توان گفت که دو بلوک اصلی انتخاباتی در انتخابات پیش‌روی ترکیه وجود دارد:

- ائتلاف جمهور: شامل ائتلاف حزب عدالت و توسعه (AKP) و حزب ملی‌گرای حرکت ملی (MHP)^۱

1 حزب حرکت ملی ترکیه MHP: Milliyyetçi Hareket Partisi

- ائتلاف ملت: شامل احزاب GELECEK، DEVA، IYI و CHP.

به نظر می‌رسد آراء حزب کردی^۱ HDP که خارج از این ائتلافها قرار دارد در انتخابات پیش‌رو، تعیین‌کننده باشد.

در یک ارزیابی کلی فعلاً اردوغان از بیشترین شانس برنده شدن در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ ترکیه برخوردار است، هرچند که حزب عدالت و توسعه، اکثریت خود را از دست خواهد داد. آقای اردوغان رهبری است که در هفت انتخابات گذشته، پیروز بلامنازع بوده و به‌صورت سیستماتیک قوای سه‌گانه: پول، تسلیحات و رسانه دارد چنانچه کلیچ‌دار اوغلو نامزد اجماعی اپوزیسیون شود، این اتفاق بهترین هدیه برای اردوغان خواهد بود به‌ویژه اینکه کلیچ‌دار اوغلو علوی است؛ و یک تبلیغات فراگیر قطب‌بندی سنی - علوی علیه کلیچ‌دار اوغلو نیز به راه افتاده است؛ اما در صورت پیروزی آقای اردوغان، این پیروزی شکننده خواهد بود و پیامدهای مهمی در سیاست‌های داخلی و خارجی ترکیه خواهد داشت.

انتخابات ۲۰۲۳ و بازنگری در اولویت‌های سیاست خارجی ترکیه

سیاست داخلی ترکیه در آستانه انتخابات ۲۰۲۳، دولت اردوغان را محتاط‌تر و سیاست خارجی این دولت را مسئله محورتر خواهد نمود. ضرورت دارد بین پرونده‌های سیاست خارجی تمایز قائل

حزب دموکراتیک خلق‌ها HDP: Halkların Demokratik Partisi 1

شود. مسائل خارجی که به نحوی با سیاست داخلی مرتبط هستند و مسائلی که حوزه روابط خارجی و اهداف کلان سیاست خارجی ترکیه را در برمی‌گیرند. در رابطه با مسائل مرتبط با سیاست داخلی، سه حوزه عمده سیاست‌ورزی وجود دارد که به نظر می‌رسد این سه حوزه در کانون توجه مناظرات سیاست داخلی و دیپلماسی فعال ترکیه قرار خواهند گرفت: آمریکا، سوریه، عراق و یونان.

یکی از نگرانی‌های عمده دولت اردوغان، چگونگی مواجهه با دولت بایدن و ترمیم روابط دو کشور می‌باشد. به‌رغم تلاش‌های ترکیه، واشنگتن سیگنال مثبتی برای بهبود روابط با دولت اردوغان نفرستاده است. در آمریکا و ترجیحات براندازانه دولت بایدن، یکی از نگرانی‌های کنونی، دولت اردوغان است. ترکیه و آمریکا بر سر طیف متنوعی از مسائل دوجانبه همچون تروریسم، تحویل جنگنده‌های اف ۳۵، موضوع یونان، موضوع کردها و روابط تسلیحاتی ترکیه با روسیه اختلاف نظر شدید وجود دارد. مهم‌ترین چالش ترکیه، چگونگی بازیابی نقش ترکیه برای آمریکا به‌خصوص، در اتحاد ترانس آتلانتیک می‌باشد. جنگ اوکراین می‌توانست سطحی از بازیابی نقش ترکیه در اتحاد ترانس آتلانتیک را سبب شود اما بازی دوگانه ترکیه در حفظ روابط با روسیه و نقش‌آفرینی فعال در معادلات اوکراین و همچنین مسئله ورود سوئد و فنلاند به ناتو و مخالفت ترکیه با این موضوع، سوءظن‌های واشنگتن نسبت به آنکارا را تشدید نمود تا جایی که برخی از تحلیلگران نزدیک به کاخ سفید از لزوم اخراج ترکیه از پیمان ناتو صحبت می‌کنند. ارزیابی راهبردی این میز نشان می‌دهد از نظر آنکارا، قدرت‌های غربی و در رأس آن‌ها آمریکا، پروژه عبور از اردوغان را کلید زده‌اند.

روی کار آمدن جو بایدن به‌عنوان مخالف جدی حضور اردوغان در رأس حاکمیت سیاسی ترکیه یکی از مشکلات اردوغان محسوب می‌گردد. بایدن در رقابت‌های انتخاباتی ۲۰۲۰ آمریکا، از ترکیه با این عنوان یاد می‌کند: «در ترکیه دیکتاتوری اردوغان حاکم است و ما باید با همکاری شرکایمان از مخالفین اردوغان برای انتخابات آتی حمایت کنیم». همین اظهار نظر کافی بود تا آنکارا پس از پیروزی دموکرات‌ها در انتخابات ریاست جمهوری و کنگره آمریکا، جانب احتیاط را رعایت نماید. بعد از این رخداد دولت ترکیه رسماً دست دوستی به سمت اروپا و رژیم صهیونیستی دراز کرد و اردوغان اظهار داشت: «صفحه سفید جدیدی در روابط ترکیه با اروپا باز شده است». موضع‌گیری بعدی بایدن و مخالفت آشکار او پیرامون حمله ترکیه به کردها در عراق و سوریه و همچنین همکاری آنکارا با روسیه، سبب شد تیم بایدن تلویحاً به اردوغان هشدار دهند.

در چنین شرایطی، اردوغان تلاش می‌کند که سطحی از عمل‌گرایی راهبردی در حفظ روابط آنکارا - واشنگتن را از طریق چانه‌زنی و دیپلماسی اجباری^۱ حفظ نماید. در چنین بستری، ترکیه چگونه بتواند توازن در روابط خود با روسیه، آمریکا و همچنین در موضوعات مربوط به سوریه و عراق برقرار نماید، تردیدهایی وجود دارد. هرچند نقطه فصل ترجیحات واگرایانه ترکیه و آمریکا می‌تواند به خاطر موضوع عضویت سوئد و فنلاند در ناتو باشد.

چالش دیگر ترکیه چگونگی قاعده‌مند نمودن روابط با روسیه، در مسیر تنظیم روابط با آمریکا است. سیاست ترکیه در چنین شرایطی مبتنی بر موازنه سازی فعال خواهد بود، به این شکل که به‌عنوان شریکی ناتمام، دنبال همکاری با طرفین باقی بماند. برای

اردوغان، روسیه و ایران و تا حدودی چین، به‌مثابه کشورهای دوست و تضمین‌کننده امنیت رژیم سیاسی او دیده می‌شوند؛ یعنی حتی در صورت نزدیکی به واشنگتن، ترکیه یقیناً به روسیه پشت نخواهد کرد. هرچقدر هم که تنش‌ها به دلیل مسئله ناتو و یونان تشدید گردد، گرایش اردوغان به سمت روسیه، چین و ایران بیشتر خواهد شد. یک کانال دومی هم در زمینه رابطه وجود دارد که مختص دیپلماسی اردوغان است، تنظیم روابط با واشنگتن از طریق نزدیکی به تل‌آویو و متحدان عرب ایالات‌متحده در منطقه، چنین موضوعی، این پیش‌بینی را تقویت می‌نماید که تا انتخابات ۲۰۲۳ ترکیه، روند عادی‌سازی و توسعه روابط ترکیه با تل‌آویو، ریاض و ابوظبی تداوم و تقویت خواهد شد. البته این موضوع، فراتر از روابط با آمریکا دارای انگیزه‌های قوی اقتصادی نیز می‌باشد. پیش‌بینی می‌شود که ترکیه در ماه‌های آینده میزبان هیأت‌های بلندپایه از ریاض و ابوظبی باشد. خبرها حاکی است، عربستان و امارات به دنبال سرمایه‌گذاری ۳۰ میلیارد دلاری در اقتصاد بحرانی ترکیه می‌باشند. این نزدیکی روابط، پیامدهای راهبردی مهمی در منطقه خواهد داشت و احتمال همراهی مسئله‌محور ترکیه با اعراب و رژیم صهیونیستی در راستای انزوای ایران و محور مقاومت وجود دارد. برخی معتقدند که آنکارا بخشی از برنامه‌های اعراب در سوریه و عراق را آغاز نموده است. هدف اصلی اعراب نیز یارگیری از ترکیه در مقابله با ایران و محور مقاومت می‌باشد. همچنین در نگاه کلان-تر، خنثی نمودن تحرکات امنیتی شبکه اخوان المسلمین در منطقه می‌باشد. ظاهراً اردوغان امتیازاتی را هم به اعراب در لیبی داده است.

موضع احتمالی ترکیه نسبت به ایران پس از انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ ترکیه

در چارچوب سناریوهای مختلف، پس از انتخابات ریاست جمهوری ترکیه در سال ۲۰۲۳ به فرض پیروزی یا شکست اردوغان، تحول عظیمی در روابط ایران و ترکیه رخ نخواهد داد. هر دولتی در آنکارا بر سر کار بیاید، حتی یک دولت غرب‌گرا، بدون شک از دستاوردهای سیاست خارجی اردوغان عقب‌نشینی نخواهد نمود؛ اما یک عاملیت استقلال عمل راهبردی متأثر از نخبگان، همواره در سیاست خارجی ترکیه وجود دارد. در صورتی که یک دولت غرب‌گرا و نزدیک به اروپا و آمریکا در ترکیه بر سرکار آید (از حزب CHP)، از استقلال عمل بالایی در تنظیم روابط خود با کشورهایی که با آمریکا مسئله‌دارند برخوردار نخواهد بود؛ و تا حدی با تحریم‌های غرب علیه ایران و روسیه نیز همراهی خواهد نمود اما نه به آن اندازه‌ای که دچار یک تغییر بزرگ در توازن روابط ترکیه با غرب و شرق گردد. در سوریه، ابعاد ایدئولوژیکی کنشگری ترکیه تضعیف‌شده و ابعاد ژئوپلیتیکی به خاطر مسئله امنیت ملی کردها و پناهجویان، برجسته‌تر خواهد شد؛ اما به طریقی سیاست «اسد باید برود» از دستورکار دولت جدید ترکیه خارج خواهد بود؛ اما در سناریوی تداوم حکومت اردوغان، ایران شاهد برخوردهای منافع بیشتر با ترکیه در حوزه‌های عراق و سوریه؛ قفقاز جنوبی و خلیج فارس خواهد بود. ناگفته پیداست که در شرایط کنونی، اردوغان مطلوب‌ترین گزینه برای ایران خواهد بود. در آستانه انتخابات ۲۰۲۳ واقعیت این است که ایران در حوزه‌های مختلف همکاری، در اولویت‌های ترکیه قرار ندارد اما در حوزه‌های مناقشه به‌ویژه در سوریه و عراق، به‌منظور حفظ و توسعه آرای خود در

میان ملی‌گراها، تنش با ایران می‌تواند رو به فزونی باشد. پیش‌بینی می‌شود که کانون‌های اصلی برخورد بین ایران و ترکیه عمدتاً به‌صورت نیابتی در نواحی شنگال و کرکوک عراق و همچنین حوالی حومه حلب در سوریه باشد. تحت این شرایط، ایران ناگزیر به بخشی از زدوخوردهای سیاست داخلی و مناظرات انتخاباتی ترکیه تبدیل خواهد شد. پس از انقلاب اسلامی ایران، به‌جز دوره‌های کوتاهی از دهه ۹۰ میلادی، ایران هرگز بخشی از مسائل سیاست داخلی ترکیه نبوده است و این یک مزیت راهبردی در تقویت مناسبات دوجانبه دو کشور بوده است. در یک سال باقی‌مانده تا انتخابات خرداد ۱۴۰۲ ترکیه، در صورت برخوردهای ژئوپلیتیکی بین ایران و ترکیه، کشور ایران می‌تواند به‌راحتی تبدیل به مسئله سیاست داخلی و انتخاباتی ترکیه گردد که تا بتواند بسیار برای ایران هزینه‌زا باشد. از سوی دیگر، ترکیه به‌منظور مواجهه با بحران‌های اقتصادی خود، به سمت اعراب و رژیم صهیونیستی حرکت نموده که می‌تواند به‌نوبه خود، هزینه‌های امنیتی ایران در منطقه را افزایش دهد. کاری که ایران برای خنثی نمودن چنین تحرکاتی می‌تواند انجام دهد، ایزارسازی از دغدغه امنیتی ترکیه در مسئله کردی به‌ویژه در شمال سوریه می‌باشد. ناگفته پیداست که هرگونه نزدیکی ترکیه به رژیم صهیونیستی و اعراب کاملاً تاکتیکی و مشروط می‌باشد. بر اساس فرهنگ راهبردی ترکیه، اردوغان هرگز در زمین‌بازی دیگران به‌ویژه رژیم صهیونیستی و اعراب بازی نخواهد کرد؛ یعنی اردوغان تا زمانی که بازی‌ساز نباشد وارد بازی نمی‌شود.

در خصوص روابط ایران و ترکیه باید به این نکته مهم توجه داشت که در نقشه ادراکی و بینش راهبردی تصمیم‌گیران ترکیه، آنچه با یک مفهوم محوری در سیاست خارجی این کشور وجود دارد،

تبدیل‌شدن ترکیه به هژمون منطقه‌ای می‌باشد. بدیهی است ایران هم به‌عنوان یکی از بازیگران اصلی در منطقه، چنین هدف و برنامه‌ای را در بینش راهبردی و نقشه ادراکی رهبران و تصمیم‌گیران خود داشته باشد. این مسئله قطعاً هر دو کشور را تبدیل به اولویت‌های مهم در روابط خارجی یکدیگر می‌نماید؛ اما با توجه به موقعیت و جایگاه دو کشور در نظم بین‌المللی، ایران در اولویت رقابت و تقابل با ترکیه قرار دارد و ترکیه هم با توجه به شرایط فعلی ایران و سیاست همسایگی دولت سیزدهم، به‌عنوان یکی از همسایه‌های ۱۵ گانه در اولویت مدیریت روابط و تلاش برای همکاری، حتی به شکلی حداقلی است. از طرفی با توجه به سیاست تهاجمی دولت فعلی ترکیه، تلاش برای تخلیه ظرفیت ژئوپلیتیک ایران قطعاً در دستور کار اردوغان خواهد بود. لذا با توجه به این مسئله و حوزه‌های رقابت، ایران باید نهایت تلاش جهت تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها را به کار بندد. به‌طور کلی انتخابات ترکیه با توجه به تقابل‌های موجود می‌تواند در بین گزینه بد و بدتر برای ایران تلقی شود. ماندگاری اردوغان هرچند برای منافع منطقه‌ای ایران بد است اما در حال حاضر مطلوب‌ترین گزینه نیز می‌باشد. اردوغان در مواردی مانند دور زدن تحریم‌ها، همکاری‌های اطلاعاتی و برخی مسائل دیگر از این‌دست، با ایران همکاری مناسبی داشته است. لذا با توجه به جمیع جهات به نظر می‌رسد پیروزی اردوغان در برابر جناح رقیب همچنان گزینه مطلوب ایران باشد. هرچند احتمال تشدید حوزه‌های رقابت در منطقه با توجه به بحران اقتصادی در ترکیه و نیاز اردوغان به سرمایه‌گذاری داخلی، در خلیج فارس، عراق و سوریه وجود دارد.

جمع‌بندی

انتخابات ریاست‌جمهوری ترکیه قرار است حدود یک سال دیگر یعنی در خرداد ۱۴۰۲ برگزار گردد و احزاب و نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری ترکیه از هم‌اکنون فعالیت‌های انتخاباتی خود را آغاز کرده‌اند. نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که آرای حزب عدالت و توسعه به کمتر از ۳۷ درصد و نزدیک به حزب اپوزیسیون CHP با ۳۴ درصد رسیده است. در رابطه با نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری هم داستان مشابهی وجود دارد. به نظر می‌رسد که آرای اردوغان تا حوالی ۴۰ درصد سقوط کرده است و این در حالی است که وی در انتخابات ۲۰۱۹ حدود ۵۳ درصد آراء به دست آورده بود. نظرسنجی ۲۵ خرداد ۱۴۰۱ از افکار عمومی ترکیه نشان می‌دهد که سه مسئله اساسی در سیاست معاصر ترکیه وجود دارد: ۱ - بحران اقتصادی ترکیه ۲ - موضوع یونان ۳ - موضوع پناه‌جویان و سوریه. از این‌رو حزب عدالت و توسعه و اردوغان رئیس‌جمهور فعلی ترکیه و همچنین رقبای آن‌ها باید برنامه‌های عملیاتی و قانع‌کننده‌ای را در مورد این موضوع‌ها ارائه نمایند.

پدیده جدیدی که در عرصه سیاسی کنونی ترکیه با عنوان «میز شش‌گانه» شکل گرفته، شامل گردهمایی شش حزب اپوزیسیون برای غلبه بر حزب عدالت و توسعه و شخص اردوغان می‌باشد. این گردهمایی بی‌سابقه احزاب اپوزیسیون ترکیه دو هدف عمده را دنبال می‌کند که عامل اصلی کنار هم آمدن این احزاب هم محسوب می‌گردد:

- ۱ - شکست اردوغان در انتخابات ۲۰۲۳ و پایان دادن به سلطه ۲۰ ساله او
- ۲ - تغییر قانون اساسی ترکیه و تبدیل سیستم ریاستی به پارلمانی

با توجه به شرایط داخلی ترکیه چنین به نظر می‌رسد که حزب حاکم عدالت و توسعه به احتمال زیاد اکثریت پارلمانی خود را از دست خواهد داد. لیکن در انتخابات ریاست جمهوری ترکیه، علیرغم تلاش‌های انتخاباتی اپوزیسیون، رجب طیب اردوغان رقیب قدرتمند و جدی نخواهد داشت. حزب CHP نزدیک‌ترین رقیب حزب عدالت و توسعه در انتخابات آتی ترکیه محسوب می‌گردد و به‌عنوان حزب اپوزیسیون اصلی، سه نامزد بالقوه دارد که شامل کمال کلیچ‌دار اوغلو رئیس حزب، اکرم امام اوغلو شهردار استانبول و منصور یاواش شهردار آنکارا می‌باشند. اکنون CHP در رابطه با معرفی نامزد نهایی خود برای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ دوقطبی شده است: سنت‌گراها و تجددگراها.

سنت‌گراها بر آقای کلیچ‌دار اوغلو اجماع دارند ولی تجددگراها که طرفداران زیادی هم دارند روی جوان‌ترها یعنی اکرم امام اوغلو و منصور یاواش اجماع بیشتری دارند. در این میان، اکرم امام اوغلو می‌تواند به پدیده انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ ترکیه تبدیل گردد. وی بیشترین ظرفیت اخذ آرای پایگاه اجتماعی اردوغان را دارد. به‌طور کلی می‌توان گفت که دو بلوک اصلی انتخاباتی در انتخابات پیش‌روی ترکیه وجود دارد:

- ائتلاف جمهور: شامل ائتلاف حزب عدالت و توسعه (AKP) و حزب ملی‌گرای حرکت ملی (MHP)

- ائتلاف ملت: شامل احزاب GELECEK، DEVA، IYI و CHP. به نظر می‌رسد آراء حزب کردی HDP که خارج از این ائتلاف‌ها قرار دارد در انتخابات پیش‌رو، تعیین‌کننده باشد.

در یک ارزیابی کلی به نظر می‌رسد فعلاً اردوغان از بیشترین شانس برنده شدن در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ ترکیه

برخوردار است، هرچند که حزب عدالت و توسعه، اکثریت خود را از دست خواهد داد.

توصیه‌ها

نتیجه انتخابات ۲۰۲۳ ریاست جمهوری ترکیه برای همسایگان این کشور ازجمله ج.ا.ایران برخی سازمان‌های بین‌المللی مانند ناتو و قدرت‌ها و بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای حائز اهمیت می‌باشد. با توجه به تأثیر قابل‌توجه رویکرد دولت بعدی ترکیه در تنظیم روابط این کشور با ج.ا.ایران پیشنهاد می‌گردد رقابت احزاب رقیب و نامزدهای بالقوه انتخابات ریاست جمهوری آن کشور تحت رصد قرار گرفته و با نزدیک شدن به زمان این انتخابات، سناریوهای مرتبط با پیروزی هر یک از احزاب و نامزدهای نهایی در مورد چگونگی تنظیم روابط دولت بعدی ترکیه با ج.ا.ایران و نوع رویکرد ج.ا.ایران نسبت به پیروز احتمالی این انتخابات موردبررسی و تجزیه تحلیل قرار گیرد.